

Mag. Ivanka Mori

Pogovarjali smo se

Ustvarjajmo skupaj

Intervju z Marijo Smolko, ravnateljico Osnovne šole Odranci

»Otroci niso nikdar posebno dobro poslušali starejših, so jih pa vedno zvesto posnemali.«
James Baldwin

Uvod

Prvič sva se z Marijo Smolko srečali na sestanku svetovalcev na Zavodu RS za šolstvo septembra leta 1996. Bil je njen prvi delovni dan na Zavodu. Poslušala sem njeno predstavitev in slišala njeno skrb za sina Luko, ki je tisti dan prvič odšel v vrtec in segla mi je v srce. Najino prijateljstvo se je kovalo v tujini v Dusseldorfu na Didakti, pri skupnem tlakovanju vpeljevanja sodobne tehnologije v naše osnovne šole in razvoju didaktičnih poti, njeni rabi na razredni stopnji, pri pisanju priročnikov, oblikovanju in izvajanju vrste IKT seminarjev.

Marija, kaj ko bi kar začeli pogovor s tvojim razvojnim delom pedagoške svetovalke na področju IKT tehnologije. To so bila leta, ko smo se prvič srečali z internetom, PPT projekcijami, Miškino malo šolo...

V letih od 1996 do 2002 sem opravljala dela pedagoške svetovalke za razredni pouk v OE ZRSŠ Murska Sobota. Privlačilo me je razvojno delo: naravoslovje in uvajanje računalnika v pouk na razredni stopnji. Samostojno učenje in raziskovanje sodobne informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) me je popolnoma prevzelo in od vsega začetka sem se pridružila skupini svetovalk, ki je - v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo, ministrstvom in podjetjem Miška d.o.o. - pričelo z raziskovalnim, izobraževalnim in svetovalnim delom in uvajanjem računalnika, pa tudi uporabo didaktičnih programov na razredni stopnji. Bila sem članica prve skupine svetovalk, snovale smo vsebine in didaktiko uvajanja prvih didaktičnih programov. Dela smo se lotile zelo sistematično in po Sloveniji na tem področ-

ju izvajale prve seminarje. Organizacija dela v računalniškem kotičku, v računalniški učilnici, računalnik kot predstavitevno mesto in izbrane vsebine ter poznavanje programske opreme, so nam bili vedno v izziv. Razvojno skupino je takrat vodila Jožica Čampa. Tako smo zasnovale številne seminarje za učitelje 1. in 2. triletja osnovne šole, jih izvajale, še prej pa v praksi preizkušale vrsto novih didaktičnih programov za učenje in poučevanje. Strokovno smo se ujele in menim, da svoje delo tudi dobro opravljale s svetovalkami: Marjeto Kepec, Metodo Kolar, Jožico Čampa, Klavdijo Kušar in seveda s tabo. Ti si potem sprejela tudi vodenje razvojne skupine. Pri delu z IKT smo bile aktivne v razvojnih skupinah za naravoslovje in glasbo. Iz prakse za prakso smo pripravile in izdale kar nekaj strokovnih člankov, delovnih gradiv za delo z učitelji in tudi izdale priročnike: Glasba v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole, Z učenci raziskujemo gozd-priročnik za obravnavo tematskega sklopa Gozd, Sodobni pristopi bogatijo tradicionalni pouk-priročnik za obravnavo tematskega sklopa Vrt. Razvojno pot izobraževanja učiteljev z IKT smo predstavljali na takratnih vsakoletnih mednarodnih računalniških konferencah MIRK (mednarodna izobraževalno računalniška konferenca).

Marija, pri delu z učitelji si bila kot pedagoška svetovalka zelo uspešna. To so bili časi uvajanja devetletne osnovne šole, razvoja timskega dela in ustvarjanja...Kako si ti doživljala svetovalno delo na šolah?

Osebno imam rada spremembe, izzive, novosti ... Od nekdanj rada berem. Pri delu pedagoške svetovalke sem imela to priložnost, da sem lahko

sledila strokovni literaturi, se družila s številnimi domačimi in tujimi strokovnjaki na pedagoškem področju, psihologiji, didaktiki, vodstvenimi in vodilnimi delavci šole. Dobivala sem vpogled v delovanje osnovnih šol in v sistem šolstva na Slovenskem. Udeleževala sem se številnih simpozijev in seminarjev in vse te izkušnje in znanja sem rada prenašala na učiteljice razrednega pouka, ko smo se srečevale na takrat imenovanih študijskih skupinah. Tovrstna strokovna druženja so mi še sedaj po več deset letih v prijetnem spominu. Poseben strokovni izziv mi je bilo postopno uvajanje programa 9-letne osnovne šole. V Pomurju smo tako - s prvim krogom izbranih šol - orali ledino. Pričelo se je sistematično delo branja in spoznavanja novih učnih načrtov, novega pristopa načrtovanja letnih priprav, razvoj timskega dela, poudarjeno je bilo delo v tandemu - učiteljice in vzgojiteljice v 1. razredu. In še bi lahko naštevali. Spomnim se besed učiteljice, ki je po dveh letih sistematičnega dela dejala: »Marija, ti si od nas veliko zahtevala, si nam pa tudi veliko dala. Sistematično si nas napeljala k spremenjenemu načinu razmišljanja, načrtovanja, izvajanja in evalviranja lastnega dela. Po dveh letih sem pričela razumevati, kaj pričakuješ od nas in kako nam želiš delo tima približati in osmisliti. Naučila si nas in nam dokazala, da se da brez učbenikov načrtovati letno pripravo.« To so bila zanimiva srečanja in druženja. Ta skupina učiteljev in vzgojiteljev iz prvega kroga uvajanja je postala odlična ekipa širjenja primerov dobre prakse. Vedno znova in vedno bolj pa me je vlekel nazaj v šolsko prakso.

Jeseni 2002 si prevzela delo ravnateljice na šoli Odranci v tvojem domačem kraju. Ali je to mogoče prednost, ker kraj že dobro poznaš? Čakala te je prenova šole, saj je bila stavba že dotrajana in neprimerna za sodobno vzgojno-izobraževalno delo. Kako je vplivala prenovljena šolska stavba in tvoj način vodenja na vzgojno-izobraževalno delo?

Smo manjši vaški zavod. Znani po malem okolišu, smo ena vas, ena občina, z eno šolo in vrtcem. Šolo obiskuje letno od 130 do 140 učencev in po 70 otrok je vključenih v naš vrtec Mavrica, ki deluje pri šoli. Ob nastopu mandata smo pričeli z obnovitvenimi deli na zgradbi šole. Zaradi prostorske

stiske in izvajanja programa devetletke smo bili prisiljeni stavbo šole dograditi in obnoviti. Gradbena in obnovitvena dela so potekala po etapah, v treh zaporednih letih. Tako smo v letu 2003 dobili novi prizidek za prvo triletje. Pridobili smo štiri nove učilnice in vezni hodnik - povezavo s starim delom šole. V naslednjih dveh letih smo obnavljali vse prostore šole od vrha do tal. Tako smo pridobili novo računalniško učilnico, razširili smo kuhinjo in jedilnico, pridobili tehnično učilnico in končno preselili knjižnico iz sosednjega bloka v prostore šole. Tudi upravni in administrativni delavci so dobili ustrezne pisarne in učitelji novo zbornico. Poskrbljeno je bilo za dobre prostorske in materialne pogoje.

Ves čas pa se vsi zaposleni zavedamo, da ob še tako dobrih pogojih, brez razvijanja in poglobljanja stroke, spremljanja in uvajanja novosti ni napredka.

Slika 1: Spremljanje pouka

Ob obveznem programu, kamor spadajo vse ure obveznih in izbirnih predmetov po predmetniku osnovne šole in dnevi dejavnosti, izvajamo številne dodatne in nadstandardne programe. Dobro motivirani učenci obiskujejo tudi številne interesne dejavnosti. Ob dobrem sodelovanju z lokalno skupnostjo nam, z odobrenimi sredstvi dodatnega programa, uspe otrokom in učencem omogočiti ogled gledaliških predstav, organizirati druge plačljive programe in pokriti stroške strokovnih ekskurzij in udeležbe na tekmovanjih. Zaradi oddaljenosti od večjih mest in kulturnih središč so stroški prevozov velika dodatna obremenitev staršev. S pomočjo občinskega denarja in donacij tako učenem omogočamo udeležbo in doživetje številnih kulturnih, športnih in drugih dogodkov v domačem kraju in izven. Trudimo se, da našim učencem omogočamo

dobre materialne pogoje, da se strokovni kader stalno strokovno spopolnjuje in da pri vsakem učencu najdemo njegove prednosti in pri odkritih šibkostih (specifične učne težave, učne težave, vedenjska odstopanja...) prilagajamo in pomagamo k osebnemu napredku in razvoju. Dodatna znanja in strokovne razprave v zbornici in na naših strokovnih srečanjih namenjamo tudi skupini identificiranim nadarjenim učencem. Tem omogočamo delovanje v številnih dodatnih dejavnostih, udeležbo na tekmovanjih in spoznavanje novosti pri delu z IKT. Letošnja novost pri delu s temi učenci je delo z e-listovnikom Mahara. Ponosna sem, da strokovni kader iz leta v leto osebno in strokovno raste. Z lastnim izobraževanjem, uvajanjem novosti pri pouku, pripravljenostjo za delo v izvenšolskih dejavnostih in aktivnim vključevanjem v življenje in delo v kraju, smo našim otrokom dober zgled potrebe in nuje vseživljenjskega učenja in medgeneracijskega sodelovanja. Prepogosto ugotavljamo, da smo skromni, da pa kljub svoji majhnosti postajamo prepoznavni.

Slika 2: Šola za življenje – varno na cesti.

Vaše sodelovanje s starši in s celotnim vaškim okoljem je posebno dobro. Starši radi prihajajo v vašo šolo in sodelujejo tudi v ustvarjalnih delavnicah. Kako vam je uspelo vzpostaviti tak dober konstruktiven odnos?

Sodelovanje s starši poteka s formalnimi oblikami dela: pogovornimi urami, roditeljskimi sestanki, delavnicami in predavanji ter neformalnimi oblikami druženja. Pri sodelovanju s starši opažamo, da ravno tistih staršev, ki bi morali vzpostaviti trdnější most zaupanja in skupnega sodelovanja - v skrbi za učni in vzgojni napredek otrok - ni dovolj pogosto v šolo, ali pa se ne držijo dogovorov in pravil, s katerimi bi spodbudili in skrbeli za svojega otroka. Dobro obiskani so vsakoletni dnevi odprtih vrat. Po triletjih vsako leto najmanj

enkrat pripravimo dan odprtih vrat, kjer staršem predstavimo načine učenja in poučevanja. Navdušeni so nad sodobnimi pristopi in uporabo IKT. Na roditeljskih sestankih pa radi sodelujejo v delavnicah na temo učenje učenja, bralne tehnike in radi pomagajo pri izdelavi didaktičnih pripomočkov. Prav posebna pa so doživetja ob ustvarjalnih delavnicah staršev učencev od 1. do 5. razreda. Skoraj tradicionalne so že delavnice peke peciva za božično novoletne praznike in bazar, veliko-nočne delavnice z izdelavo pirhov in pomladnih aranžmajev in izdelave didaktičnih materialov v prvem triletju. Starši otrok, ki obiskujejo podaljšano bivanje, pa se radi v velikem številu odpravijo na jesenski in pomladni pohod ali na popoldansko rekreacijo v šolsko telovadnico. Množično pa so obiskane tudi vse šolske ali občinske prireditve. Pri sodelovanju z okoljem lahko pohvalimo pripravljenost strokovnih in tehničnih delavcev ter dobro voljo učencev, pri samih pripravah prostora, obveščanju in sodelovanju na kulturnih, športnih in drugih prireditvah.

Glasbeno, pevsko, recitatorsko in gledališko so obarvane vse šolske in javne prireditve. Vsako leto organiziramo prireditev ob pričetku šolskega leta, decembrsko božično novoletno prireditev, ob dnevu državnosti ter samostojnosti in enotnosti. Dostojno obeležimo tudi slovenski kulturni praznik, dan družine ali pozdrav pomladi in s kulturno prireditvijo zaključimo tudi vsako šolsko leto. Med letom sodelujemo tudi na srečanjih ostarelih občanov in na vseh obletnicah ali prireditvah domačih društev. Samovšečno lahko povemo, da smo nosilci kulturnega življenja v kraju.

Iz vsebine letnega načrta je videti, da izvajate vrsto »prednostnih« nalog. Med njimi je tudi skrb za ohranjanje narečja in za razvoj knjižnega jezika. Povej, prosim, našim bralcem tudi nekaj o tem.

Razvijanja bralnih in digitalnih kompetenc se zrcalijo v rednih in razširjenih dejavnostih. S sodobno informacijsko komunikacijsko tehnologijo smo učence motivirali in navdušili za aktivno učenje in poučevanje. Na šolski spletni strani smo vzpostavili spletne učilnice po posameznih predmetnih področjih. V klasičnih učilnicah pa se učenci navdušujejo nad elektronskimi tablamami in glasovalnimi napravami. Ja, še tabla ni več to, kar je bila

nekoč. Učenci so postali pravi mojstri pri delu z IKT; tako so na dobri poti, da bodo razvili in osvojili e-kompetence. Ob vsem tem jim skušamo pokazati varno in smotno rabo IKT, jih pripraviti na tak način dela v srednjih šolah in pri nadaljnjem šolanju. Učitelji so deležni številnih e-izobraževanj. Velika večina strokovnih delavcev bo ob koncu tega šolskega leta imela dosežene vse predpisane e-kompetence. Uporaba IKT za osebno rabo in neposredna uporaba IKT pri delu z učenci, kaže znanje in voljo naših učiteljev za uvajanje novosti. Posamezniki vsako leto predstavljajo uporabo IKT, izkušnje s fleksibilnim predmetnikom in aktivne pristope pri učenju in poučevanju na mentorskih mrežah, na državnih in mednarodnih simpozijih. Ob rednem pouku se raba teh orodij odraža tudi pri številnih interesnih dejavnostih.

Tudi razvijanje bralnih strategij je razvojno delo - od najmlajših v vrtcu - pa vse do zaključnih razredov. V vrtcu smo uvedli dejavnosti poimenovane: Bralna torba, Beremo z Mirkom in Cicibraček. Strokovne delavke izberejo starostnim stopnjam primerno bralno gradivo, ki potuje od družine do družine. Tako otroci s starši prebirajo izbrane knjige. Otrok s pomočjo fotografskega materiala, zvočnega posnetka ali zapisa v zvezku bralna doživetja predstavi domače, opravljene aktivnosti. Otroci vseh oddelkov vrtca so tudi tedenski obiskovalci šolske knjižnice. Ponosni smo, da nam je k obisku šolske in občinske knjižnice (občinska knjižnica je že tri leta preseljena v šolski prostor!) uspelo pritegniti tudi starše in stare starše našega kraja. V šoli učence motiviramo za sodelovanje pri bralnih značkah, redno prebiranje knjig za domače branje in aktivno sodelovanje v spletni učilnici, ki jo vodi in ureja knjižničarka. Množična je udeležba ljubiteljev knjig in branja po triletnih, kjer učenci preživijo popoldan, noč in drugo dopoldne v skrbno načrtovanih bralnih in literarno ustvarjalnih dejavnostih, ki smo jih poimenovali Noč pravljic, Noč s knjižnimi junaki in Noč pustolovščin.

Sodelujete v več mednarodnih in državnih projektih. Za katere projekte konkretno gre in kakšne vzgojno-izobraževalne cilje pri tem dosegate?

V letu 2012 smo si po nekaj letnem aktivnem delovanju pridobili status mednarodna Unesco ASP-net šola. Smo pridruženi člani mreže Eko

šola in E-Twinning. Na državni ravni so to dejavnosti s področja: Zdrava šola, Festival za tretje življenjsko obdobje - Odranski pozvačin, Evropska vas, Varno s soncem, Policist Leon svetuje, Ekobralna značka.

Nadaljevali smo z aktivnim članstvom in delovanjem v projektu Eko šola kot način življenja.

Za številne realizirane aktivnosti na tehničnem in raziskovalnem področju ter odlične dosežke s tekmovanj nam je v letu 2012 Zveza organizacij za tehnično kulturo (ZOTK) že drugič podelila priznanje Raziskovalna šola.

Vsako leto se odlično predstavimo na festivalu Turizmu pomaga lastna glava. S preventivnimi programi Izštekani, Spodbujamo nekajenje, Shema šolskega sadja, mlade ozaveščamo o zdravem načinu življenja.

Veseli smo, da se nam starši in ostali občani v velikem številu pridružijo pri dveh odmevnih projektih: Šport špas – dan druženja vseh generacij in Očistimo Slovenijo v enem dnevu.

Spremljamo novosti in preizkušamo drugačne oblike, metode učenja in poučevanja ter smo ena izmed prvih šol, ki je uvajala in preizkušala svojo avtonomijo in fleksibilnost pri projektu Fleksibilni predmetnik in uvajanje drugega tujega jezika. Že dve leti sodelujemo v projektu Slovenski učni krogi (SUK).

Od prvega leta izvajanja projekta Simbioza pa najdemo prostovoljce med strokovnimi delavci in učenci šole, ki se družijo s starejšimi občani in se z njimi učijo računalniških veščin in spretnosti. Ob evalvaciji dela in samoevalvaciji s strokovnimi delavci menimo, da dejavnosti in programe načrtujemo, izvajamo dosledno, skladno s posodobljenimi učnimi načrti, da znamo vključevati lokalne posebnosti in s tem nudimo učencem ustrezne pogoje za pridobivanje znanja, veščin, spretnosti in jih z lastnim zgledom in pomočjo staršev nudimo pozitivno okolje za lasten razvoj in napredek po svojih zmožnostih.

Menimo, da smo z rezultati in dosežki na vseh področjih lahko zadovoljni in da ti dokazujejo, da načrtovane in realizirane dejavnosti opravljamo odgovorno in strokovno.

Si izvajalka treh seminarjev e-šolstva: Ravnatelevo načrtovanje in spremljanje dela z IKT, Pravična in kritična uporaba podatkov in informacij ter Objava podatkov. Kako ti ostane - ob tako

obsežnem delovanju na šoli - še čas za lastno strokovno izobraževanje in izobraževanje drugih ravnateljev?

Ob predpisanih obveznostih dela ravnatelja mi je najljubše področje pedagoško vodenje. Slabe volje kdaj postanem ob vedno večjih administrativnih ukrepih in obveznostih, oblikovanju in spremljanju finančnih planov in izkazov, a to spada k našemu delu in temu se ni moč izogniti. Skrbim za polno zaposlitev vseh zaposlenih ali za dopolnjevanje in kadrovske povezovanje z drugimi šolami. Delo strokovnih delavcev spremljam z analizo in pregledom pedagoške dokumentacije (letne priprave na pouk, dnevne priprave, dnevniki, redovalnice), z neposrednim spremljanjem pouka – hospitacijami in vodenimi letnimi razgovori.

Na Zavodu RS za šolstvo sem pridobila licenco za »multiplikatorja« oz. izvajalca seminarjev; izvajam izobraževanja za učitelje za uporabo računalnika v 1. in 2. vzgojno izobraževalnem obdobju OŠ in razvijanje kompetenc učiteljev, uporabo in delo z računalnikom. Kot sem že omenila, so mi novosti in spremembe v izziv. Preizkušanje nečesa novega me prevzame in to izkušnjo rada delim z drugimi. Vesela sem vsakega učitelja, ki ga uspem navdušiti in z zadovoljstvom spremljam njegov strokovni razvoj in širjenje dobre prakse na večino članov kolektiva.

Skupaj skrbimo za dvig kakovosti vzgojno izobraževalnega dela in za prepoznavnost v ožjem in širšem okolju.

V skupini izvajalcev e-seminarjev za ravnatelje sem pristala na pobudo računalnikarja in dolgoletnega sodelavca e-šolstva Vita Dundka. Tandem računalnikarja in ravnatelja pri vsebinah, programskih in tehničnih zahtevah teh seminarjev se je izkazal kot dobra kombinacija.

Postavljanje ciljev je pomembno za prihodnost. Še pomembneje pa je, da se zastavljene

cilje tudi uresniči. V čem je skrivnost uspešnega uresničevanja teh ciljev?

Pred leti smo si strokovni delavci, učenci in starši šole zastavili vizijo: »Z delovnimi navadami in spoštovanjem, do samostojnega in odgovornega človeka.«

V vrtcu Mavrica pa sledimo viziji: »S timskim načrtovanjem do kakovosti ter pozitivno klimo vseh, do spoštljivega odnosa, vzgajati samostojnega in odgovornega otroka.«

V naslednjih štirih letih želimo spodbujati in izboljšati aktivno učenje, s poudarkom na razvoju kritičnega mišljenja.

V tem letu se veselimo izgradnje novega vrtca. Po petih letih prostorske stiske v vrtcu in v šoli (po dva oddelka vrtca sta bila ta leta v prostorih šole), bodo stene in vsi prebivalci šole spet lažje zadihali.

Zavedamo se, da nenehno spremljanje stroke, poznavanje pedagoških načel, psihologije otroka, sodelovanja s starši in z lokalno skupnostjo ter da smo predvsem z lastnimi zgledi vedno znova na preizkušnji. Prizadevamo si, da bi delavci zavoda, starši, učenci, lokalna skupnost sodelovali in sledili skupnim ciljem.

Slika 3: Učenci, starši in učitelji na prvi šolski dan.

